

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 5.

N. J. ANDERSSON.

Maj 1849.

INNEHÅLL: I. ORIG. THEDENIUS: Obs. de enervibus Scand. speciebus gen. *Andreæ*. II. PHYTOGR. ÅNGSTRÖM: *Poa sudetica*, remota och hybrida. III. LITT. Herb. Norm. fasc. XII. PRITZEL: Thesaurus litt. Bot. IV. STRÖDDA UND.: Afledne Botanister.

I. Original-Afhandling.

Observationes de enervibus Scandinaviæ speciebus generis Andreæ, quas exhibuit Canutus Fredericus Thedenius.

Necessitate illa, quæ studiis meis silentium, et mihi ipsi curam rei familiaris imposuit, si non funditus sublata, at certe imminuta, proximis his mensibus expromere potui ingentes illas muscorum hepaticarumque tamquam moles, quas mihi, æstate anni 1842 regiones patriæ alpinas pervestiganti, colligere contigit. Quod ad muscos attinet, alpicolæ primum *Andreæ* oculos animumque in se vertebant, quarum novam et, quod majus est, omnium sibi finitimarum maxime insignem speciem heic sum propositurus. Quam haud dubitanter quasi quandam signiferam alteri *Andreæ* cornu præfererim; dum, ceteris speciebus ad alias pedetentim formas abeuntibus, *Andreæ nivalis* alterum ejusdem aciei cornu tenet.

Novam hanc speciem nomine insignire ausim Cel. Hartmanni, quem constat omnium, qui nunc quidem vivunt, Botanicorum optime de muscis hepaticisque Scandinaviæ cognoscendis meritum esse, et cui præterea tantas ego gratias debeo, quantas numquam possim persolvere

Perspectanti mihi eum, quem supra dixi, muscum et ceteras simul enerves species, quæ peninsulam nostram incolunt, accuratius recognoscenti, illa species, quæ in omnibus fere australis mediæque Sueciæ montibus sylvaticis et saxis umbrosioribus reperitur, et cui Ehrhartius, prope Holmiam et Upsaliam a se inventæ, jam anno 1781 nomen *Andreæam petrophilam* dixit, neque *A. alpina* neque *rupestris* rite vocari posse visa est; quamquam annos jam prope septuaginta, alterna hæc nomina usurpans, læti et tranquille pæne sub oculis nostris vixit et vigit. Nomen igitur diu aspernatum, quod Ehrhartius edidit, vulgari nostræ *Andreææ* restituere statui, dilucide, id quod spero, comprobaturus, Ehrhartium, quum *Andreæam petrophilam* describeret, speciem illam, quæ in locis nostræ patriæ depressis et sylvaticis habitat, ante oculos habuisse.

Porro mihi persuasi, nullam earum, quas intra Scandinaviam ipse collegi aut ab aliis collectas vidi, alpicolarum *Andreæarum* jure posse conjungi cum anglicana *A. alpina*, quam, cum ceteris comparandam, parvulæ huic synopsi inseram. At in illa Herjedaliæ regione, qua Alpes surgunt altissime, aliam inveni *Andreæam*, quæ, tamquam in medio inter anglicanam *A. alpinam* et alpinas *A. petrophilæ* formas posita, tantopere tamen differt, ut peculiaris species sit proponenda, quam a forma foliorum *Andreæam obovatam* appellaverim. Principio quidem eam alterutri proxime cognatarum subjicere in animo erat; quum vero dubitarem, utri earum esset assignanda, atque ex usu scirem, quomodo subspecies sæpe negliguntur, novam speciem non invitus institui, ut eam citius quam plurimi noscant et suo ipsorum examine recenseant.

Ut ostendam, quanta existat perturbatio, quum non nisi mancis descriptionibus minusve accuratis delineationibus Botanici nituntur, ea, quæ memoratu mihi maxime digna visa sunt, ex historia *Andreæarum* breviter enarrabo.

Dillenius, quod sciam, primus mentionem plantæ alicujus huc pertinentis fecerit. In ejus »*Historia Muscorum*» (Oxonii 1741) occurrunt tab. 73 figg. 39 et 40 duo musci, nominati »*Lichenastrum alpinum*», quorum ille prior *Andreææ alpinæ* anglorum vulgo adnumeratus fuit, hic vero posterior nunc *A. petrophilam homomallam*, nunc, id quod veri est similis, *Andreæam Rothii* creditus est effingere.

Quas delineationes memorans Linnæus in »Specierum Plantarum Ed. 1.» (Holmiæ 1753) *Jungermanniam alpinam* et *rupestrem* suscepit sedemque illi »rupes Sueciæ et alpes Britannicæ», huic »rupes frigidas humentes Europæ» attribuit. Nihilo tamen secius in *Floræ Suevicæ* Ed. 2 (Stockholmæ 1753), *Jungermannia alpina* omissa, *Jungermanniam rupestrem* solam habet. Eodem modo, quum in »Specierum Plantarum Ed. 2» (Holmiæ 1762) de sede *J. alpinæ* quæritur, omissis illis: »rupes Sueciæ», hæc sola: »alpes Britannicæ» servantur. Hinc apparet, Linnæum in primo opere non recte *Jungermanniam alpinam* inter suecianas plantas numerasse. Linnæum sequentes et Linnæana nomina usurpantes hi quoque botanici utramque speciem memorant: Weber in »Spicilegio Floræ Gœttingensis» (Gothæ 1778), Roth in »Tentamine Floræ Germanicæ», Schrader in »Spicilegio Floræ Germanicæ» (Hannoveræ 1794), Anglorumque Lightfoot, Withering, Hudson, cet.

Parum ad has plantas, quippe quæ species intricati generis *Jungermannicæ* existimarentur, viri botanici contentes attenderant; attamen ex quo tempore Ehrhartius (1778) evidentissimis rationibus solita sagacitate demonstraret, novum illud genus *Andreææ*, quod ex Linnæi *Jungermannia alpina* fecerat, tantopere ab omnibus muscorum cognitis generibus distare, ut, nisi ipsa natura violaretur, cum nullo eorum posset in unum contradi, omnes fere, qui botanici colerent, rem novam cognoscere maturarunt, quamquam Linnæus junior, quantum in eo fuit, ne divulgaretur, impedivit. Characteres vero generis *Andreææ* tam conspicui erant, ut nemo de iis falleretur. Alia ratio erat specierum; nam, id quod in generibus perquam naturalibus contingere solet, species tam finitimæ tamque habitu similes inter se erant, ut eas describere difficile esset. Dolendum erat, quod Ehrhartius non nisi unam speciem, *A. petrophilam*, nosset. Omnes enim illam *Andreæam*, quam in sua patria aut in suis herbariis invenirent, Ehrhartii *A. petrophilam* existimarunt; quod vero longe secius est. Potius credendum est, paucos exterorum hanc speciem invenisse aut omnino in manibus habuisse etsi plurimas ea Sueciæ rupes nigricantibus vestit tapetibus. Inde exstitit illa, quæ usque

ad nostram ætatem permansit, perturbatio; cui ipse quoque Ehrhartius materiam quodammodo præbuit, quum crederet, Linnæi *J. alpinam* suam esse *A. petrophilam*.

In Sturmii »Deutschlands Flora» (Nürnberg 1799) invenitur *A. petrophila* simul cum delineatione, quæ tamen, maximam partem ex Dillenii Historia Muscorum exscripta, *Andreæam alpinam* effingit.

Tum exortus est Hedwigijs, qui accuratius, quam umquam antea, muscos recognovit. Dispositiones ejus probabantur tamquam nulli errori obnoxia; species autem *Andreææ* non contigit ei expedire. Error, quem in *A. rupestri* et *alpina* admisit, dubitationem, quæ numquam forsitan tolli poterit, de speciebus ejus attulit. Equidem crediderim, *Andreæam* ejus *rupestram* eandem esse, quam Ehrhartius *A. petrophilam* vocat; quamquam delineatio tab. 7 ejus operis, qui inscribitur »Species Muscorum» (Lipsiæ 1801), tam male facta est, ut vix possit agnosci, et synonyma, quæ ad *A. Rothii* sine dubio pertinent, perperam sunt allati. *Andreæa alpina* Hedw. in illo etiam, cujus titulum nuperrime scripsi, opere parum est perfecte descripta. Ne Hedwigium quidem ipsum existimasse suas se species habuisse cognitæ, ut commonstrem, afferre mihi hoc liceat, Hedwigium Ehrhartii *A. petrophilam* neque omnino commemorare, neque, quo referenda sit, ostendere, etiamsi hæc una fuit ante eum nominata species generis *Andreææ*.

Quum identidem eveniat, ut *Andreæa petrophila* habeat superiora, immo nonnumquam omnia, folia homomalla, credibile est, Hedwigium ea re adductum esse ad illum errorem, ut ad suam *A. rupestram* referret Dillenii fig. M 40, quæ folia habet plane homomalla, quamquam descriptio ad *A. Rothii* pertinet. Smithius in »Flora Britannica» (Londini 1804) præcipuum *Andreææ rupestris* characterem in foliis homomallis posuit, quæ tamen enervia esse expressis verbis in descriptione dixit. *Andreæam petrophilam* γ ante oculos habuit, quam in English Botany tab. 1277 (Londini 1804) haud male delineavit. Postiores Botanici priorum species perperam cognoscere perseverarunt; quum vero præterea non dubium sit, quin aliquot scriptores *A. alpinam*, *obovatum* et orthophyllas *A. petrophilæ* formas confuderint, delegatos lectores velim,

ne longior sim, ad synonymiam illam, quam ordine quasi chronologico sub unaquaque specie studui perscribere. In recognitionibus meis instituendis mihi persuasi, et species hujus generis difficiles esse extricatu, et plures in regionibus Sueciæ alpinis reperiri formas, quæ aut species sint peculiare aut tamquam subspecies debeant referri; quum vero non satis magnam earum copiam collegisse mihi videor, describere eas supersedeo. Optandum denique mihi videtur, ut observationes, quas in lucem heic protuli, id saltem boni offerant, ut alii etiam animum ad species hujus generis accuratius cognoscendas advertant. His paucis obiter allatis, ad eruditos refero lectores, num liceat eas, quæ accuratius adhuc recognitæ sunt, Europæ species enerves generis *Andreæ* hoc ordine collocare.

1. *A. Hartmanni* Thed. Monoica; surculi pulvinato-cæspitiosi, adscendentes, ramosissimi, dichotomi, molles; folia enervia, approximata, late ovata, concava, semiamplexicaulia, obtusa, lævia, erecto-patentia; perichætialia majora, ovato-oblonga vel ovata, convoluta, erecta, obtusa, apicem versus hyalino-marginata; seta fusca.

Tab. nostræ figg. 1—17 et 23—26.

Habitat in saxis rivulorum alpinorum vallium Midtdalen et Nedalen Herjedaliæ boreali-occidentalis; æstate fructifera.

Surculi pulvinato-cæspitiosi, bi-tripollicares, ebrillosi, adscendentes, flexuosi, ramosissimi, dichotomi, molles, nigro-fuscescentes; rami apice subinerassati, surculorum longiorum subincurvi, breviorum erecti; folia enervia, alterna, erecto-patentia vel patienti-subincurva, sursum crescentia, infima minima sæpius putrefacta, ramea late ovata, maxime concava, contractione quasi subpanduræformia, semiamplexicaulia, basi subimbricata, obtusa, integerrima, lævia, apice, chlorophylli defectu, rarissime hyalino-marginata, rotundato-areolata, basin versus oblongo- vel lineari-areolata; fructus solitarius, terminalis, vel innovationibus prominentibus pseudolateralis; folia perichætialia rameis duplo majora, ovato-oblonga vel ovata, erecta, convoluta, siccitate adpressa, obtusa vel apiculata, apicem versus plerumque hyalino-marginata; seta fusca, brevis, crassa; capsula oblonga, apiculata, infra medium in laciniis quattuor demum partita; folia floralia rotundata; flores monoici, masculi polyandri; antheridia oblonga, brevistipitata, paraphysibus breviora; archeogonia suboctona, paraphysibus perpaucis multo longiora.

2. *A. alpina* Smith (Flora Britannica p. 1179 excl. synonym. *A. petroph.*). Dioica; surculi erecti, cæspi

tosì, molles; folia enervia, approximata, spatulato-obovata, subpanduræformia, concava, semiamplexicaulia, breviter acuminata apice acuto, lævia, patentia; perichætialia majora, oblonga, convoluta, erecta, acutiuscula, apicem versus hyalino-marginata; seta fusca.

Tab. nostræ figg. 18—22.

Lichenastrum alpinum atrorubens teres, calycibus squamosis. Dillenijus Historia Muscorum p. 306. Tab. 75 f. 59?

Jungermannia alpina. Linn. Spec. Plant. Ed. 1 p. 1135. Ed. 2 p. 1601. Murray Syst. Veget. p. 305. Lightfoot Flora Scot. p. 787. Laicharding Veget. europ. Vol. 2 p. 657. Hudson Flora Anglica Ed. 2 p. 517.

Andrewa alpina. Hedw. Spec. Musc. p. 49 secund. synonym. Engl. Bot. 4 1278 excl. synonym. Ehrhartii. Hooker in Transact. of the Linn. Society Vol. 10 p. 533. Tab. 51 fig. 1, excl. syn. plur. Smith Compend. Fl. Brit. Ed. 3 p. 165. Bridel Bryol. Univ. Vol. 2 p. 723 partim. Hook. et Tayl. Musc. Brit. Ed. 2 p. 2 t. 8. Sprengel Syst. Veg. Vol. 4 p. 216. Hook. Brit. Flora Vol. 2 p. 5 excl. syn. plur. Hook. Flora Antarctica Vol. 2 p. 595.

Habitat in alpinis Britannicæ*).

3. *A. obovata* Thed. Dioica; surculi erecti, compacte cæspitosi, fastigiato-ramosi, rigidi; folia enervia, conferta, ovali-obovata, subpanduræformia, concava, semiamplexicaulia, sensim acuminata apice obtusiusculo, lævia, e basi adpressa divaricata, siccitate arcte adpressa; perichætialia majora, oblonga, erecta, acutiuscula, apicem versus hyalino-marginata; seta fusca.

Tab. nostræ figg. 27—36.

Habitat in alpibus Herjedalæ boreali-occidentalis; æstate fructifera.

Surculi bi-tri-pollicares, crassi, atrofusci in pulvinis magnis arcte connexi. Ceterum *A. petrophilæ* formæ alpestris habitu subsimilis, attamen omnibus partibus robustior.

4. *A. petrophila* Ehrhart (Beiträge zur Naturkunde Vol. 1 p. 192). Dioica; surculi erecti, cæspitosi, ramosi; folia enervia, conferta, ovata vel ovato-lanceolata, concava, semiamplexicaulia, sensim acuminata, cellulis pro-

*) Opusculo jamjam typhothetarum manibus tradito, et pæne sub prælo sudante, accepimus inopinanter ex herbario Cel. Hartmanni exemplaria quædam hujusce speciei, in Oestercæ, præfecturæ Bergensis Norvegiæ lecta, et ita læti vidimus etiam istam sibi locum inter plantas scandinavicas vindicare. quod lectori heic raptim narrare voluimus.

minentibus dorso papillosa, e basi adpressâ divaricata vel in forma degenerante foliis falcatis secunda; perichætialia majora, oblonga, convoluta, erecta, acutiuscula, apice sæpissime concolora; seta plerumque pallida.

Tab. nostræ figg. 37—54.

α vulgaris. Laxe pulvinata, virens; surculi vix pollicares; folia ovato-lanceolata, dorso papillosa, undique divaricata; perichætialia apice concolora. Figg. 37—44.

Jungermannia alpina. Weber Spicileg. Floræ Goetting. p. 152 excl. synonym. Retzius Floræ Scand. Prodr. Ed. 1 p. 221 excl. syn. Liljeblad Sv. Fl. Ed. 1 p. 325. Schrader Spicil. Fl. Germ. p. 76. Liljebl. Sv. Fl. Ed. 2 p. 413. Roth Flora Germ. 1 p. 485.

Andreaea petrophila. Ehrh. Beitr. 1 p. 192 excl. synonym. Hoffm. Deutschl. Fl. p. 80. Sturm Deutschl. Fl. 2 fasc. 3 f. b. C. D.

A. petrophila α alpina. Wallroth Fl. Crypt. p. 92 excl. syn. plur.

A. rupestris. Hedw. Spec. Musc. p. 47. Tab. 7 fig. 2 excl. syn. Hooker Flora Antarctica Vol. 2 p. 396.

A. alpina. Turner Muscol. Hib. Spicil. p. 15. Weber et Mohr Bot. Taschenb. p. 533 t. 11 f. 3, 4. Schwægr. Suppl. prim. Sect. 1 p. 42. Wahlenb. Fl. Lapp. p. 506 excl. syn. Linn. Dill. et Engl. Bot. Wahlenb. Fl. Carp. p. 534 excl. syn. Linn. et Engl. Bot. Swartz Summa Veget. Scand. p. 58. Liljebl. Sv. Fl. Ed. 3 p. 369. Wahlenb. Fl. Upsal. p. 592. Aspegren Blök. Flora p. 74. Fries Stirp. Agri Fensjon. p. 29. Bridel Bryol. Univ. 2 p. 728 partim. Swartz Adnot. Bot. p. 180 excl. synonym. Linn. et Dill. Hartman Skand. Fl. Ed. 2 p. 534. Wahlenb. Fl. Sv. Ed. 2 p. 809. Hübener Hepaticol. Germ. p. 301 excl. syn. plur. Hartm. Sk. Fl. Ed. 3 p. 345. Garovaglio Bryol. Austr. excurs. p. 10. Ångström Dispos. Musc. p. 23. Hartm. Sk. Fl. Ed. 4 p. 434. Fries Summa Veget. Scand. p. 97.

A. alpina α æqualis. Hartm. Skand. Fl. Ed. 1 p. 530.

Habitat in rupibus saxisque subalpinis et sylvaticis Scandinaviæ borealis et mediæ frequenter, austrum versus rarior. In Britannia et Germania ut videtur alpium incola.

β alpestris. Dense pulvinata, fusco-atra; surculi pollicares et ultra; folia ovata, sublævia, undique divaricata; perichætialia apice hyalino-marginata. Figg. 45—47.

Habitat in alpiibus et montibus altioribus Scandinaviæ borealis. Quasi media inter *A. obovatam* et *petrophilam* vulgarem.

γ homomalla. Laxe pulvinata, virens; surculi vix pollicares; folia ovato-vel oblongo-lanceolata, falcato-secunda, dorso papillosa; perichætialia apice concolora. Figg. 48—54.

A. rupestris. Smith Fl. Britan. p. 1178 excl. syn. Engl. Bot. 1277 excl. syn. plur. Web. et Mohr Bot. Taschenb. p. 534 t. 11 f. 5, 6. Hook. in Transact. of the Linn. Soc. Vol. 10 p. 351. Tab. 31 f. 2 excl. syn. plur. Schwægr. Suppl. prim. 1 p. 42. Smith

Compend. Fl. Brit. Ed. 3 p. 163. Bridel Bryol. Univ. 2 p. 726. Hook. et Tayl. Musc. Brit. Ed. 2 p. 2 t. 3. Spreng. Syst. Veg. Vol. 4 p. 216. Swartz Adnot. Bot. p. 181 excl. syn. Linn. et Dill. Hübener Hepat. Germ. p. 303 excl. syn. plur. Fries Fl. Scan. p. 248. Hartm. Sk. Fl. Ed. 3 p. 315. Garovaglio Bryol. Austr. exc. p. 10. Ångstr. Disp. Musc. p. 23. Hartm. Sk. Fl. Ed. 4 p. 434. Hook. Brit. Flora V. 2 p. 3. Fries Summa Veg. Scand. p. 97. C. Müller Synops. Musc. frond. p. 6 excl. synonym. Linn. et Dill.

A. petrophila β *rupestris*. Wallr. Fl. Crypt. Germ. p. 92.

A. alpina β *subsecunda*. Wahlenb. Fl. Lapp. p. 306. Swartz Summa Veget. Scand. p. 38. Liljebl. Sv. Fl. Ed. 3 p. 569. Hartm. Skand. Fl. Ed. 1 p. 380. Fries Stirp. Agri Femsjon. p. 29. Hartm. Sk. Fl. Ed. 2 p. 334. Wahlenb. Fl. Svec. Ed. 2 p. 809.

Habitat locis similibus ac forma *vulgaris*, in Scandinavia rarior, in Germania et Britannia frequentior.

Quamquam synonymia *A. Rothii* huc non pertinet, tamen additam volui, utpote quæ species diversis temporibus diversa nomina habuerit.

Lichenastrum alpinum nigricans, foliis capillaceis reflexis. Dill. Hist. Musc. p. 307 t. 73 f. 40.

Jungermannia surculosa erectiuscula, foliis undique imbricatis acuminatis hinc reflexis. Linn. Fl. Sv. Ed. 1 p. 356.

J. rupestris. Linn. Sp. Plant. Ed. 1 p. 1153. Fl. Suec. Ed. 2 p. 402. Sp. Plant. Ed. 2 p. 1601. Murray Syst. Veg. p. 303. Lightfoot Flora Scot. p. 787. Weber Spicileg. Fl. Goett. p. 134. Retz. Prodr. Ed. 1. p. 221. Laichard. Veg. Eur. 2 p. 657. Liljebl. Sv. Fl. Ed. 1 p. 323. Schrad. Spicil. Fl. Germ. p. 75. Liljebl. Sv. Fl. Ed. 2 p. 413. Huds. Fl. Angl. Ed. 2 p. 316. Roth Fl. Germ. 1 p. 485.

A. rupestris. Turn. Muscol. Hib. Spic. p. 14. Wahlenb. Fl. Lapp. p. 306 excl. syn. Engl. Bot. Swartz Summa Veg. Sc. p. 38. Liljebl. Sv. Fl. Ed. 3 p. 569. Wahlberg Fl. Gothob. p. 112. Fries Stirp. Agri Femsjon p. 29. Wahlenb. Fl. Svec. Ed. 2 p. 310.

A. Rothii. Web. et Mohr Bot. Taschenb. p. 386 t. 11 f. 7, 8, 9. Engl. Bot. \mathcal{N} 2162 excl. syn. Smithii. Hook. in Transact. of Linn. Soc. Vol. 10 p. 393 t. 31 f. 3. Schwægr. Suppl. prim. Sect. 1 p. 43. Suppl. secund. Sect. 1 p. 49. Tab. 106. Smith Compend. Fl. Brit. Ed. 3 p. 163. Hartm. Sk. Fl. Ed. 1 p. 380. Brid. Bryol. univ. 2 p. 730. Hook. et Tayl. Musc. Brit. Ed. 2 p. 2 tab. 3. Sprengel Syst. Veg. Vol. 4 p. 216. Swartz Adnot. Bot. p. 182. Hartm. Sk. Fl. Ed. 2 p. 335. Hübener. Hepat. Germ. p. 304. Hartm. Sk. Fl. Ed. 3 p. 315. Garovaglio Bryol. Austr. exc. p. 10. Ångström Disp. Musc. p. 23. Hartm. Sk. Fl. Ed. 4 p. 434. Hook. Brit. Flora Vol. 2 p. 3. Fries Summa Veg. Sc. p. 97. C. Müller Synops. Musc. frond. p. 9.

II. Phytographiska Afdelningen.

Poa sudetica, *remota* och *hybrida*. På en af mina excursioner under sommaren 1847 i öfre delen af Medelpad påträffade jag, i en trång och fuktig skogsäng på Randklöfsberget i Borgsjö socken, en form af *Poa remota* Fr., hvilken jag straxt ansåg vara den rätta *Poa hybrida* Hæncke; en mening, den jag dock vid närmare påseende och jämförelse med original-exemplar nödgats frångå. Äfven vid Mosta-marken nära Trondhjem såg jag densamma 1836.

Denna form, som är analog med den af Reichenbach i Deutschlands Flora under *N* 422 såsom *Poa sudetica* β *rubens* afbildade, skiljer sig vid första påseendet och redan på långt håll genom rigidare, vid basen mera upprätt strå samt vippans grenar åt alla håll utspärrade, då deremot den af Prof. Fries i Nov. Fl. Su. p. 11 beskrifna och i Norrland samt isynnerhet i Medelpad temligen allmänna *Poa remota* har ett mycket gracilare, vid basen mera nedliggande strå och vippans grenar i alla utvecklingsgrader ensidiga och hängande. — Figuren hos Reichenbach p. 40 och *N* 423 »*Poa sudetica* γ *remota* Fr.» (*P. hybrida* Gaud. på planchen!) öfverensstämmer ej heller i anseende till bladformen med någon af de former, som jag sett af *Poa remota* från Norden, utan den har helt och hållet bladen af *Poa sudetica* Hæncke och måste således vara analog med vår *Poa remota*, men ej dermed identisk.

Då jag icke varit i tillfälle att se den *Poa*, som Prof. Fries i Mant. III. p. 4 omnämner såsom den rätta *Poa sudetica* Hæncke från Norge, kan jag icke afgöra, huruvida denna form hörer till vår *P. remota* eller till Tyskarnes *Poa sudetica*. Skulle detta vara händelsen, så äga vi, i Norden trenne former af *Poa remota*, efter mitt förmenande hörande alla till samma art, ehuru sins emelln analog med hvardera af de trenne former, hvilka Reichenbach afbildat. Dessa äro:

Poa remota α) *nutans*: analog med fig. 425 hos Reichenbach genom sina ensidiga, hängande vippgrenar.

β) *divaricata*; analog med fig. 422 hos Reichenbach genom sina åt alla sidor utspärrade vippgrenar.

?γ) *contracta, alpina*: analog med fig. 424 hos Reichenbach genom sin sammandragna och låta vippa.

Alla dessa former (åtminstone de tvenne första) skilja sig från *Poa sudetica* Hæncke och alla hos Reichenbach afbildade genom de mycket längre och mera spetsade öfre bladen (de nedersta hafva temlig likhet med dem hos *P. sudetica*) samt genom blommornas större smalhet. — De karakterer, hvilka enligt min åsigt äro tillräckliga att specifikt åtskilja de ifrågavarande trenne arterna, äro följande:

1. *Poa sudetica* Hæncke: paleis ovato-oblongis, foliis omnibus lanceolato-linearibus, subito acuminatis et cucullato-contractis.
2. *Poa remota* Fr.: paleis angustius oblongis, foliis inferioribus linearibus subito acuminatis et cucullato-contractis, superioribus angustioribus sensim acuminatis et quam in priore duplo longioribus.
3. *Poa hybrida* Gaud.: paleis ovato-oblongis, foliis omnibus linearibus, sensim attenuatis, longissimis.

J. Å—m.

III. Litteratur-öfversigt.

1. *Herbarium normale plantarum rariorum et criticarum Suecicæ. Fasc. XII. Curante E. Fries. Upsaliæ 1846.*

I likhet med hvad som förut skett meddele vi nu katalogen öfver de växter, hvilka innehållas i denna för någon tid sedan utkomna fascikeln af denna utmärkta Exsiccata-samling, under hopp att i nästa nummer få uppräknade de skatter, som fasc. XIII innesluter.

1. *Chrysanthemum arcticum* L. Svjätöj-noss i ryska Lpmk.
2. *Matricaria maritima* L. forma minor silv. Ray. Kullaberg i Skåne.
3. *Achillea Millefol.* v. *setacea* K. Sölvitsborg i Blekinge.
4. *Senecio nemorensis* v. *octoglossus* Ledeb. Jökonga i ryska

- Lpmkn. 5. *Arnica alpina* Murr. Roudnas i Lul. Lpmk. 6. *Gnaphalium uliginos. nudum* Hoffm. Kullaberg i Skåne. 7. *Hieracium paludosum* L. Skara. 8. *Hieracium elatum* Fr. S. V. Sc. Misthjerget i Eidsvold i Norge. 9. *Hierac. prenanthoides* Vill. v. *latifol.* Areskutan i Jemtl. 10. *Hierac. virosum* Pall. (*H. foliosum* W. K., var. *H. jacobæfolium* Fröl.) Culta. 11. *Hierac. crocatum auratum* Fr. Upsala. 12. *H. boreale* v. *hispidum* Fr. (*H. hispidum* Forsk.!) Odlad. 13. *H. rigidum* Hn. v. alpestre. Krok-kleven nära Christiania. 14. *H. tridentatum* Fr. Nov. Mälarens lundtrakter och Christiania. 15. *H. lapponicum* Fr. af frön från Karesuando i Torn. Lpmk. 16. *Hierac. Oreades* Fr. Upsala, Gottsundabergen. 17. *Hierac. saxifragum* Fr. Upsala vid Norrby. 18. *Hierac. bursæfolium* Fröl. Christiania. 19. *Hierac. caesium* Fr. Upsala och Stockholm. 20. *H. cæs. v. nemorosum* Fr. Upsala. 21. *H. cæs. plumbeum* Bl. Fr. Ormoe vid Christiania. 22. *H. cæsio-nigrescens* s. ab *H. cæsio* diversum ut *H. nigrescens* ab *H. murorum*, potissimum cum *H. inciso* Hoppe jungendum. 23. *H. murorum* v. *integrifolium* Bl. Christiania. 24. *H. humile* Jacq. Host. odlad. 25. *H. pumilum* V. Jemtland, Snasahögen. 26. *Leontodon autumnale* var. quæ *H. Taraxaci* L. Synishorn, Valdres i Norge. 27. *Valeriana capitata* Pall. Vostra Gubba, ryska Lpmkn. 28. *Polemonium (cæruleum v.) arcticum* W. Kildin, nära Kola, ryska Lpmkn. 29. *Cuscuta Epilinum* Weihe. Ethelhem, Gottland. 30. *Cuscuta halophyta* Fr. v. ? *pallida*. Christiania, Næsodden. 31. *Cusc. epithymum* Murr. St. Petter i Eydarsted, Slesvig. 32. *Mentha gentilis* v. *glabrata* Fr. Röstänga, Skåne. 33. *Galeopsis ochroleuca* Lam. Rendsborg, Slesvig. 34. *Ajuga pyramidalis* L. Upsala. 35. *Orobancha major* L. su. Bildstrupgaard nära Roeskilde, Sjælland. 36. *Casteleja pallida* Kunth. (*Bartsia* L.) Raddeoj, ryska Lpmkn. 37. *Odontites litoralis* Fr. Jonsberg, ÖG. 38. *Pedicularis sylvatica* L. Femsjö, Småland. 39. *Pedicularis sudetica* W. Svjätöj-noss, ryska Lpmkn. 40. *Pedicularis verticillata* L. Gavrilova, ryska Lpmkn. 41. *Veronica saxatilis* Jacq. Areskutan, Jemtland. 42. *Ver. alpina* L. Renfjället, Jemtland. 43. *Lomatogonium (Swertia) rotatum* L. Svjätöj-noss, ryska Lpmkn. 44. *Torilis nodosa* Gärtn. Vestra Slesvig. 45. *Libanotis montana* All. Upsala. 46. *Libanotis (Athamantha L.) condensata* Fr. Upsala bot. Trädgård. 47. *Ranunculus Pallasii* Schlecht. Triostrova, ryska Lpmkn. 48. *Batrachium peltatum* Fr. Stockholm. 49. *Barbarea præcox* v. *arcuata* Fr. Upsala. 50. *Arabis hirsuta* Scop. Upsala. 51. *Sagina nivalis* Fr. Dovre, Norge. 52. *Stellaria humifusa* v. *oblongifolia* Fenzl. Tana, Ostfinmarken. 53. *Rubus arcticus* v. *leuciticus* Fr. (fl. albo, fr. pallido) Wilhelmina, Umeå Lpmk. 54. *Fragaria vesca* L. v. *monophylla* Bjäsarps skog nära Skurugata i norra Smäl. 55. *Lathyrus latifolius* L. su.! Klädesholm i norra Halland. 56. *Vicia angustifolia* Roth. Upsala. 57. *Hedysarum obscurum* L. Jokonga, ryska Lpmkn. 58. *Lotus tenuifolius* Reich. Landskrona, Skåne. 59. *Corrigiola litoralis* L. Husum och Flensburg, Slesvig. 60. *Illecebrum verticillatum* L.

Wanderup nära Flensburg, Slesvig. 61. *Scleranthus annuus* bien-
nis Fr. Upsala. 62. *Scleranthus perennis* L. Upsala. 63. *Ulmus*
montana C. Bauh. Sm. Fr. 64. *Populus nigra* L. su. Upsala. 65.
Salix, quæ *S. polyandra* Bray. Strengnäs. 66. *Salix austriaca*
Host, exotica. 67. *Salix*, quæ *S. Linn. Lapp. n. 362*. Upsala. 68.
Sal. discolor Schrad. Upsala. 69. *Iris sibirica* L. Larf, WG. 70.
Iris spuria L. Saltholmen i Öresund. 71. *Gagea minima* (L.)
Upsala. 72. *Juncus articulatus* (lampr.) v. *subatratus* Fr. Win-
nerstad, ÖG. 73. *Luzula campestris* (L.) Upsala. 74. *Luzula*
albida Hoffm. Gielsbaeck, Sjælland. 75. *Potamogeton* (*gramineus*
var.) *heterophyllus* Schreb. Upsala. 76. *Potamog. pusillus* L.
Stockholm. 77. *Ruppia maritima* Koch, Landskrona, Skåne. 78.
Sparganium minimum C. Bauh. et patr. omn. Fr. Upsala. 79.
Cyperus fuscus L. Bagsvær, Sjælland. 80. *Blysmus rufus* v. *bal-*
ticus Fr. Skanörs Ljung i Skåne och Lärbro på Gottland. 81. *Scirpus*
carinatus Sm. mellan Rendsburg och Süderstapel, s. Slesvig. 82.
Scirpus triqueter L. Süderstapel, s. Slesvig. 83. *Carex pilulifera*
L. Upsala. 84. *Car. pallescens* (v. *undulata*) L. Tana, O. Fimm.
85. *C. aquatilis* v. *cuspidata* Læst. Kandalax, ryska Lpmkn. 86.
Car. halophila Nyl. Litsa, ryska Lpmkn. 87. *C. discolor* Nyl.
Jokonga, ryska Lpmkn. 88. *C. rigida* v. *glacialis* Læst. Snasa-
högen, Jemt. 89. *C. hyperborea* Dreyer. Svjätöj-noss, ryska Lpmkn.
90. *C. gynocrates* Wormsk. Dr. Raddeoj, no. ryska Lpmkn. 91.
Glyceria (*Poa*) *fulva* Trin. var *lapponica* Nyl. Triostrova, ryska
Lpmkn. 92. *Festuca rubra* L. v. *paludosa*, Upsala. 93. *Brach-*
hypodium (*Bromus*) *pinnatum* L. Upsala. 94. *Brach. (Festu-*
ca) *silvaticum* Huds. Mälarens öar. 95. *Hordeum maritimum*
With. Marsch-diger ved Husum, v. Slesvig. 96. *Sessleria cærulea*
Scop. Upsala. 97. *Woodsia hyperborea* (Lilj.) Christiania, Hovedoe.
98. *Osmunda regalis* L. Småland. 99. *Chara vulgaris* L. var.
Upsala. 100. *Chara mucronata* Braun, Stockholm.

**2. Thesaurus literaturæ botanicæ omnium gentium
inde a rerum botanicarum initiis ad nostra usque
tempora, quindecim millia opera recensens. Cu-
ravit G. A. Pritzel. [Fasciculus I—IV.] Lip-
siæ: F. A. Brockhaus. 1847—48. 4:o [pp. 320].**

Det är med en särdeles tillfredsställelse vi anmäla detta om den
noggrannaste forskning och den outtröttligaste samlingsflit vittnande
verk. — Ett arbete, hvilket tillförlitligt redogjorde för alla de tal-
rika skrifterna inom vetenskapen, har redan länge varit ibland den
botaniska litteraturens »pia vota». Omfattningen i ett dylikt företag
har dock alltjemnt afskräckt från detsamma, tilldess Förf. beslöt så-
väl en revision af de äldre hufvudskrifterna i detta ämne som ett
sammanfattande af hvad särskilda länders forskare framställt i mono-
graphier öfver botanikens speciellare literatur-historia. Uti Tysklands,

Frankrikes och Belgiens rika biblioteker har Förf. egt tillfälle att *sjelf* se och beskrifva *de flesta* af de anförda skrifterna och vid de af honom osedda alltid citerat hvarifrån titlarne äro hemtade. Genom detta förfarande har Förf. verk erhållit ett *bibliographiskt* värde, hvilket alla föregående inom samma ämne nästan sakna. Detta är en destomer glädjande företeelse vid betraktandet af den noggranna och vetenskapliga bearbetning, som den *allmänna* bibliographien i sednare tider erhållit genom Brunet, Dibdin, Ebert, m. fl. Med den sistnämndes »Allgem. Bibliograph. Lexikon» har Förf. »Thesaurus» en träffande likhet både i anordning och uppställning. — Innan Ref. öfvergår till speciellare anmärkningar vilja vi, till ett noggrannare bedömande af Förf. möda, korteligen anförä och karakterisera hans föregångare. Den »älskeliga vetenskapens» bibliographier äro ej talrika. Polyhistorn Conrad Gesner, detta mångsidiga snille, bröt här, likasom flerstädes, först vägen. Till den latinska upplagan (Argent. 1552) af Bocks (Tragi) Örtabok har han bifogat ett företal, som uppräknar »rei herbariæ scriptores, qui in hunc usque diem scripserunt». I följd af vetenskapens ringa bearbetning till denna tid, upptager nämnde katalog blott få skriftställare. Den utgör emedlertid ett vördnadsvärdt minnesmärke af den man, som med rätta benämndes »der deutsche Plinius» och »historiæ naturalis parens», som genom »Biblioth. universalis» (Tiguri, 1543) blef den egentliga bibliographiens grundläggare och om hvilken nutidens störste bibliognost, Ebert, utropar: »O bibliographorum quidquid est, assurgite huic tam colendo nomini!» — Italienaren Ovidius Montalbanus (pseudonym: Joh. Ant. Bumaldus) var den första, som under titeln: »Bibliotheca botanica» gaf en förteckning på alla för honom kända auctorer inom vetenskapen. Detta lilla arbete, hvilket i sin första upplaga (Bonon. 1657, 12:o min.) är ganska sällsynt, har fyra hufvudafdelningar, neml. *Græci, Latini, Arabes, Recentiores*, under hvilka författarne i chronologisk ordning anföras. Det är äfven för sin tid ganska ofullständigt och upptager titlarne oftast stympade och oriktigt. — Under sitt vistande i Amsterdam utgaf Linné, näst efter Systema Naturæ och Fundamenta botanica, sitt Bibliotheca bot. (Amstel. 8:o min.). »Författadt redan före hans 30:de år», här det flera spår af omogenhet och utgör, oaktadt Hallers och Agardh's loford, den store mannens måhända svagaste arbete. Uppställningen i Classes, Ordines, Genera och Species är paradox; misstagen talrika. Det hela vittnar emedlertid om den systematiserande och ordnande ande, som genomgår alla Linnés skrifter. Snillrikt är företalet, hvarest han jemför botaniken under sin utbildning med växtens olika utvecklingsgrader*). — Näst efter honom följde J. F. Seguiet, hvilken utförligare och noggrannare behandlat ämnet (Bibl. botan., Hagæ Comitum, 1740, 4:o). Verket är indeladt i trenne partes, af hvilka den första upptager: Index Libr. Rei Herbariæ, den

*) De följande edit. (Halæ, 1747 et Amst. 1751, 8:o) äro något rättade och förökade, hufvudsakligen efter Seguiet, som i sitt företal (p. 8—11) strängt men rättvist bedömt den första uppl.

andra: Ind. librorum, qui de medicamentis &c. tractant, samt den tredje: Ind. librorum de re rustica et de hortorum cultura. Inom dessa partes uppräknas författarne alphabetiskt. Med särdeles flit äro en mängd af bibliotheks-kataloger begagnade och excerperade, samt titlarne i allmänhet ganska utförligt meddelade; dock har förf. själf sett endast det minsta antalet af de anförda skrifterna. Vid slutet bifogas ett aftryck af Montalbani Bibliotheca. År 1760 omtrycktes titelbladet till Seguiers verk, hvilket då änyo utgafs af annan förläggare (Lugd. Bat., C. Haak), på hvars begäran L. Th. Gronovius bifogade ett Auctuarium, upptagande tillägg och rättelser. — Deretter framträdde Alb. Haller, med sitt kolossala verk *Bibl. botan.* Tom. 1—2. (Tiguri, 1771—72, 4:o). Det utgör en afdelning af hans secular-arbete »Bibliotheca medica», och i följd deraf har Förf. afhandlat sitt ämne i den mest utsträckt omfattning. I de tio böcker hvart arbetet är fördeladt, uppräknas uti paragrapher, mest efter nationaliteterna, *öfverfullständigt* alla arbeten, som äfven på aflägsnaste sätt beröra växtläran. Såsom ett bevis på denna öfverfullständighet må anföras, att utom en massa af oeconomiciska och pharmacologiska skrifter, utan egentligt botaniskt syfte, upptagas öfver 50 anonyma *kokböcker!* Vid alla viktigare arbeten bifogas en kort men concis resumé af deras innehåll. Titlarne äro deremot högst ofullständigt och ej sällan origtigt aftryckta. — I Bibliotheca scriptorum hist. naturalis (Lipsia, 1785—89, 8:o) upptog Geo. Rud. Böhmer den botaniska litteraturen i 3:dje delen. Hela detta verk är en ganska otillförlitlig compilation och måste med varsamhet begagnas. Samma *omdöme* gäller i ännu högre grad om de tvenne arbeten, som under detta århundrade äro de enda, hvilka behandlat den allmänna botaniska bibliognosien, neml. Bibliotheca botanica af Fr. von Miltitz, (Berlin, 1829, 8:o) och det sednaste *Bibl. botanica* af M. S. Krüger (Berlin, 1844, 8:o). Begge hvimla af origtigheter och misstag. — Dessa äro Pritzels egentliga föregångare. Dyrbara materialier erbjuda dessutom flera naturhistoriska bibliothekskataloger, särdeles Rivini och Banks', den förre författad af G. S. Hermann, den sednare af den noggranne Jon. Dryander. Med alla dessa hjälpkällor, jemte talrika monographiska försök öfver särskilda folkslags botaniska litteratur, har Förf. dock främst stött sig på autopsien och med olika tecken utmärkt om han *sett* böckerna i Tyska eller Franska boksamlingar. — Ordningen är alphabetisk, den, i vår tanke, enda rätt användbara i ett vidsträckt bibliographiskt verk. Deremot saknas alla hänvisningar, t. ex. från pseudonymer till det verkliga författarnamnet, o. s. v., genom hvilken brist onödiga upprepningar af samma artiklar ofta förekomma. Jemför t. ex. 6736, Meerfels, C. G. med 8270, Quarizius, K. G.; 6778, Menegoti, V. med 9048, Scarella, G. m. fl. Äfven vid andra, icke pseudonyma arbeten eger samma förhållande rum, t. ex. Beckman, J. W., 646 och 6150, Hedin, S. A., 4253 och 6144. På begge dessa ställen sökes förgäfvos den för Linnés *lelverne* ej oviktiga Hedinska skriften: »Minne af von Linné fader och son, 1—2 Afd. Sthm, 1808, 8:o». Då vi kommit att exempelvis nämna tvenne Svenska författarnamn blifve detta en an-

ledning att särdeles lofönda den riktighet och fullständighet, hvarmed Sveriges bot. litteratur är af Förf. behandlad. Äfven de på *Svenska* författade böckernas titlar äro nästan aldeles korrekt aftryckta, en ovanligare företeelse i utländska verk. Närmaste anledningen härtill är utan tvifvel, näst Förf. egen omhugsamhet, att finna i den förträffliga ledning han haft både af den genom *Svensken* Dryander redigerade, på Sv. böcker rika Banksiska katalogen samt förnämligast af Prof. Wikströms värderika mästerverk: *Conspectus Litt. bot. in Suecia* (Holmie, 1831, 8:o), som han alltjemt citerar och med skäl benämner: »*ximum opus*» (p. 161). Egentliga fel, sådana som anförandet, 76, af Lundeqvists Flora par. Bränkyrka, under Agardh's namn (jemf. 9655), citerandet af C. Alströmers [och Sparrmans, endast i V. A. Handl. införda] Beskrifn. på Sv. SlokGranen (172) såsom särskild utg. skrift, förekomma ytterst sällan. Af Sparrmans *Resa* känner Förf. endast första (unicum!) delen, och af Euphrasens blott den tyska öfversättningen. Upptagandet af Alströmers »Tal om den finulliga fårafveln (Sthm 1770)» förekom oss i början besynnerligt, men sedan vi genomläst det, funno vi det innehålla åtskilliga, om man så vill, botaniska anmärkningar. Det torde ingalunda hafva varit bland Förf:s lättaste uppgifter, att utvälja hvad som i en »Thesaurus» botanicus borde upptagas och icke upptagas bland den oräkneliga mängden af oekonomiska och hortulaniska böcker, som förefinnas. Författaren synes oss i allmänhet hafva gått en klok medelväg, dock qvarstår ännu mycket i hans codex, som utan skada kunnat utelämnas. — De gamla Grekiska och Romerska författarne har Förf. temligen lösligt och, i afseende på utförligheten i editioners anförande, inconsequent behandlat. Bäst är artikeln Theophrastus. Vid Dioscorides hänvisas till alphabetets slut. Af Hippocrates och Galenus anføres blott en äldre upplaga för hvardera. För Plinius äro blott titlarna af de upplagor, hvilka Banks (!) egde upptagna, med tillägg af några nyare. Deremot utförligare Pseudo-Apuleius och Pseudo-Macer, särdeles den sistnämnde. — En öfversigt af Arabernas bot. skrifter af Wüstenfeldt skall bifogas vid verkets slut. Det sista utkomna häftet går till: Wessén, C. J.

Emedan vi anse detta verk af ett högt värde och väl förtjent att egas af hvarje vetenskapens idkare, hafva vi egnat det en utförligare redogörelse. Ref. ämnar att framdeles meddela Författaren de talrika tillägg han antecknat, särdeles rörande den Svenska litteraturen, och han önskade, att i hvarje land någon vetenskapsidkare likaledes meddelade sina adnotata, för att dymedelst befordra det förtjenstfulla arbetets möjligaste förfullständigande; ty »postquam in immensum excrevit Botanicæ studium, Libros omnes Botanicos pernoscere difficile est!» (Seguier, *Bibl. bot. præf. in init.*). H—m.

IV. Strödda underrättelser.

Sedan denna Tidskrifts utgifvande 1846 hafva följande märkligare botanister aflidit: Dutrochet, J., död i Paris 1847, Endosmo-

sens upptäckare, har i ett verk: »Mémoires pour servir à l'histoire anatomique et physiologique des végétaux et des animaux. Paris 1837» samlat de flesta och vigtigaste af sina physiologiska småskrifter. — Edmonstone, en ung ytterst lofvande forskare, ihjalsköts af våda nära Acatames i S. Amerika. — Bruch, pharmaceut, den utmärkte Bryologen. — Delessert, Benj., politiker, nationalekonom, konstvän och ägare af det rikaste enskildta Herbarium. Utgaf ett ståtligt praktverk: *Icones selectæ plantarum, quas in systemate universali . . . descripsit A. P. De Candolle &c. V. voll. folio.* — Mutel, A., dog 1847 $\frac{1}{4}$ i Vincennes; har författat: *Flore de Dauphiné. Gren. Paris 1830; Flore française, Paris 1834–38, V voll.; Mémoires sur les orchidées, Paris 1838 et 1842; Elémens de Botanique, Grenoble 1847.* — Brongniart, Alex., botanisten Ad. Brongniarts fader och förf. till några smärre uppsatser öfver fossila växter. — Zuccarini, J. G., Prof. i München, dog derstädes 1848 $\frac{18}{2}$. Var en ytterst flitig och skarpsinnig forskare, som i mångfaldiga smärre och större arbeten nedlagt resultatet af sin långa och inflytelserika botaniska verksamhet. Han efterlemnade manuscript till en Greklands Flora. — Burkhardt, apothekare i Lausitz och författare till en *Prodromus floræ lusaticæ.* — Beilschmied, K. Traugott, afled 1848 $\frac{6}{3}$. Detta dödsfall är lika mycket en förlust för den svenska som för den tyska floran; ty det var B., som ej blott genom öfversättning af Prof. Wikströms så högt skattade Årsberättelser, — hvilka öfversättningar, från 1820–1842, B. till största delen gjorde på egen bekostnad, och derigenom i ej obetydlig grad förminskade sin egendom — utan äfven, genom upptagande i Hornschuchs Archiv Skandinavischer Beiträge af de öfriga förhandlingarne angående vår flora, dymedelst gjorde dem och oss bekanta för det öfriga Europa. — Schauer, dog 1848 $\frac{23}{10}$ på Eldena vid Greifswald. S. var en utmärkt Gartner och bekant genom flera dugliga arbeten. — Sturm, J., afled i Nürnberg 1848 $\frac{25}{11}$. Såsom tecknare af naturföremål har St. vunnit ett stort och rättvist rykte. — Forster, Edv., död af Cholera 1849 $\frac{21}{2}$, var en af Englands äldsta och mest aktade botanister. — Kops, J., död 1849 $\frac{11}{1}$ i Utrecht, var medarbetare i Flora Batava, hvaraf 5 delar redan utkommit. — Till denna förteckning öfver vetenskapens kännbaraste förluster skulle vi önska att ej nödgas tillägga den af Endlicher, en man, hvars inflytande på botanikens utveckling var och kunde blifva så stor, att få i nyare tider haft en sådan.

A-n.

Med detta nummer följer den första planchen, tillhörande Afh. om sl. *Andrewa*; den andra har ej ännu på Lithografiska Inrättningen medhunnits. Den skall dock med det snaraste i ett följande nummer meddelas och på samma gång en förklaring öfver bådas figurer lemnas.